

Аграрен университет – Пловдив, Научни трудове, т. LX, кн. 1, 2016 г.
Кръгла маса *Специализирани видове туризъм – предизвикателства и перспективи*
Agricultural University – Plovdiv, Scientific Works, vol. LX, book 1, 2016
Round table *Special forms of tourism – challenges and prospects*

**ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОРНИТОЛОГИЧНИЯ ТУРИЗЪМ
В БУРГАСКИ РЕГИОН
PRECONDITIONS FOR DEVELOPMENT BIRDWATCHING TOURISM
IN BURGAS REGION**

**Веселина Атанасова-Георгиева
Veselina Atanasova-Georgieva**

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас
University „Prof. Dr. Asen Zlatarov“ – Bourgas

E-mail: vesiatanasova1980@abv.bg

Abstract

Alongside the mass type of tourism in Bulgaria, alternative tourism is gaining popularity and as an advanced conceptual form of modern trends in the process of demand. The characteristics of alternative tourism are related to the offering of specialized tourism products and services corresponding to the customized demand from tourists, corresponding to emotions and experiences. One of the contemporary forms of alternative tourism is the so-called Ornithological Tourism or Birdwatching. It is characterized by photos of birds rare to an area and recording the sounds that they make.

The article outlines the possibilities for the development of ornithological tourism in the region of Bourgas, emphasis is placed on the ornithological resources in the country as well as on highlighting their competitive characteristics which contribute to the development of this kind of tourism. The characteristics of birdwatching are analyzed together with the factors and types of ornithological places which determine the prerequisites for its development.

Key words: alternative tourism, ornithological tourism, the region of Bourgas.

ВЪВЕДЕНИЕ

Наред с масовия вид туризъм, в България широка популярност добива и алтернативният туризъм, като модерна концептуална форма на съвременните тенденции в търсенето. Характерните особености на алтернативния туризъм са свързани с предлагането на специализирани туристически продукти и услуги, съответстващи на персонализираното търсене от страна на туристите, кореспондиращо с емоция и преживяване. Алтернативният туризъм е носител на нови послания и надежди в общественото пространство и на нови идеи за утвърждаване на устойчиви модели за местно и регионално развитие, и издига в приоритет отношението

към природата, традициите и интересите на местните общности (Marinov, 2011: 31). Една от съвременните форми на алтернативния туризъм е т. нар. *орнитологичен туризъм*, или още *бърдуочинг* (birdwatching). Характерно за него е заснемането на редки за даден район птици, както и записването на звуците, които те издават. Наблюдението на птици е занимание и хоби, което в последните години набира доста почитатели. В България традициите на този вид туризъм са все още слабо утвърдени, затова целта на настоящата статия е да се проследят възможностите за по-доброто му развитие конкретно в Бургаския регион. Акцентът е поставен в изпълнението на задачи, които ще обосноват конкретизираната цел, а именно: разглеждане на орнитологичните ресурси в региона и открояване на техните конкурентни характеристики, способстващи за развитието на посочения вид туризъм.

Бургаският регион притежава уникални за Стария континент природни ресурси, част от които са предпоставка за развитието на орнитологичния туризъм. Към тях можем да причислим както разнообразния релеф на сравнително малката територия с кръстопътно си местоположение, така и изключителното богатство на птици. Приоритет са най-редките видове птици, числящи се към нашата орнитофауна, които са притегателния център за туристическите потоци, посещаващи региона именно заради тях. Същевременно трябва да се отбележи, че всяко наблюдение на застрашени видове трябва да се извършва със знанието и разрешението на съответните държавни институции, отговарящи за тяхната защита. Най-значимият фактор за развитието на орнитологичен туризъм в Бургаския регион е минаващият трансконтинентален миграционен път – Виа Понтика (лат. *Via Pontica*), който обхваща българското черноморско крайбрежие. Това е един от основните прелетни пътища на птиците от Европа за Азия и Африка. Този маршрут следват милиони птици, измежду които 78% от всички бели щъркели и цялата популация на розов пеликан в Европа, както и изключително редките видове царски орел, египетски и белоглав лешояд. Един от пунктовете по Виа Понтика, където мигриращите птици традиционно спират да почиват, а някои и остават да зимуват и гнездят, са Поморийското езеро и трите езера край Бургас – Атанасовското, Мандренското и Бургаското (ез. Вая). В четирите езера гнездят, зимуват или спират за почивка огромен брой мигриращи птици. Всички те са обявени за орнитологично важни зони с големи концентрации на водолюбиви, грабливи и пойни птици. Тази концентрация на влажни зони е най-притегателното място за орнитолозите от България и за хиляди туристи от Европа, желаещи да се любуват на красотата на птичето царство. Над 380 вида птици са наблюдавани над Бургаските и Поморийски влажни зони. Затова не е за учудване, че двата най-добри и модерни посетителски туристически информационни центрове за наблюдение на птици са изградени именно там. Става дума за центровете, построени от най-големите български природозащитни организации – съответно Българското дружество за защита на птиците (БДЗП) и федерация „Зелени Балкани“. Първият е построен на езерото Мандра (местността „Пода“) и всяка година привлича десетки хиляди любители на птиците. Центърът е оборудван с

прекрасна наблюдателна техника, на разположение на туристите са и експертите на БДЗП, които с голямо желание отговарят на въпроси и запознават посетителите с богатството на бургаските езера. Другият голям посетителски център е разположен на южния бряг на Поморийско езеро и се обслужва от другата голяма неправителствена природозащитна организация в България – „Зелени Балкани“. Посетителският център е изключително модерен, снабден със съвременна техника.

Един от трите най-значими комплекси от влажни зони за концентриращи се водолюбиви птици по българското черноморско крайбрежие е Мандра-Пода. В района на комплекса Мандра-Пода са установени 245 вида – 63% от орнитофауната на България, от които 74 са включени в Червената книга на България. От срещаните се видове, 109 са от европейско природозащитно значение. Мандренското езеро е важен орнитоложки резерват с огромни птичи популации през лятото. Комплексът Мандра-Пода е от международно значение за гнезденето на лопатарката и саблеклюна. Комплексът е едно от трите места по българското черноморие, където гнезди морският орел. Езерото е част от „място с тесен фронт на миграция“ за къдроглавия пеликан и розовия пеликан, белия и черния щъркел, както и за грабливите птици, прелитащи по миграционния път Виа Понтика. По време на прелет е установяван и изключително редкият световно застрашен вид тънкоклюн свирец. От световно застрашените видове малкият корморан, къдроглавият пеликан и белооката потапница редовно използват езерото като място за почивка, както по време на миграция, така и по време на зимуване, като се струпват в международно значими количества. На територията на комплекса се срещат още белошипата ветрушка и ливадният дърдавец. Особено значими са струпванията на големия корморан, голямата бяла чапла, пойния лебед, голямата белочела гъска, кафявоглавата потапница, качулатата потапница, както и на 2 световно застрашени вида – червеногушата гъска и тръноопашата потапница. Мандренското езеро е основно място за хранене на двата вида пеликани по време на миграция и зимуване, въпреки че птиците предпочитат за нощуване съседните Бургаско и Атанасовско езеро. В Бургаското езеро гнездят пеликани, ибиси и чапли. Атанасовското езеро е царството на 316 вида пернати. На неголяма територия се наблюдават над 70% от всички птичи видове, които се срещат на територията на България. Някои от тях са световно застрашени, като къдроглавият пеликан, червеногушата гъска, ливадният дърдавец, малкият корморан, белооката потапница. Седемнадесет вида птици, които гнездят на територията на Атанасовско езеро са включени в Червената книга на България: речна рибарка, средиземноморска чайка и други. Голямото разнообразие от птици, които могат да се наблюдават близо до Атанасовското езеро се дължи също на миграционния път Виа Понтика, по който европейските птици достигат Африка. Някои от тях, като царски орел, египетски и белоглав лешояд, се срещат изключително рядко.

Особеностите на орнитологичния туризъм са предпоставка за формиране на специфични туристически сегменти, които най-общо могат да бъдат разделени, както следва:

- посетители, които добре познават региона и птиците и се интересуват само от изключително редки видове;
- друг вид туристи са тези, които могат да си позволят посещение за точно определен вид птици, характерни за конкретния район;
- желанието на следващите видове туристи е да наблюдават птиците, независимо от техният вид;
- съществуват и туристи, които посещават туристическите центрове за наблюдение на птици в част от свободното си време.

Преобладаващо сред чуждестранните туристи, любители на птиците са британците, датчаните, холандците, германците, швейцарците, американците, белгийците и японците.

ИЗВОДИ

Съобразно поставената цел, в статията се осъществява теоретичен анализ, очертават се възможности за развитие на орнитологичния туризъм в Бургаски регион, въз основа на което могат да се посочат следните изводи:

– Уникалното стратегическо местоположение на региона благоприятства за трансконтиненталния миграционен път – Виа Понтика, през който минават голяма част от европейските птици.

– Наличие на изключително разнообразие на птици, включващо и най-редки световно застрашени видове.

– Наличие на орнитологично важни зони с големи концентрации на водолюбиви, грабливи и пойни птици, в които са изградени модерни посетителски туристически информационни центрове за наблюдение на птици.

– Възможности за наблюдение на птици през всички сезони на годината.

След разкриването на предпоставките за развитието на орнитологичен туризъм в Бургаския регион, е удачно да посочим някои дейности, които биха подпомогнали усъвършенстването на този съвременен вид туризъм: провеждане на семинари, свързани с конкретната тематика; предлагане на каталози и специализирана информация за птиците в региона; осигуряване на професионален гид; поддържане в сайта на посетителския център на календар с информация за прелитането и престоя на конкретни защитени птици; осигуряване на възможност за наблюдение на птици в защитени зони и с особено значение е отговорното управленско отношение към туристическите ресурси и природния потенциал на региона.

REFERENCES

Marinov, S., 2011. Savremenni vidove turizym. Varna: Nauka i ikonomika.